

Магістр 2 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ

**ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ
ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ
ВІДПОВІДНО ДО П(С)БО ТА МСФЗ**

Анотація. Розглянуто особливості обліку дебіторської заборгованості за допомогою порівняльної характеристики П(С)БО та МСФЗ. Установлено спільні та відмінні риси обліку дебіторської заборгованості за П(С)БО та МСФЗ.

Аннотация. Рассмотрены особенности учета дебиторской задолженности с помощью сравнительной характеристики П(С)БУ и МСФО. Установлены общие и отличительные черты учета дебиторской задолженности по П(С)БУ и МСФО.

Annotation. In the article the essential accounting points of accounts receivable are considered according to the national accounting standarts and IFRS. Common and distinctive features of accounting the receivables according to the national accounting standarts and IFRS are determined.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, П(С)БО, МСФЗ,

На сьогоднішній день все частіше спостерігається тенденція та необхідність переходу до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, тому розгляд питання щодо особливостей управління дебіторською заборгованістю з позиції П(С)БО та МСФЗ має актуальний характер.

Вивченням проблеми обліку та оцінки дебіторської заборгованості займалися такі вітчизняні вчені-економісти, як Ф. Бутинець, С. Голов, В. Костюченко, Г. Нашкерська, Р. Грачова, Л. Ловінська, Г. Ямборко та ін., а також зарубіжні автори – Б. Нідлз, С. Грей, Т. Уорфілд, Дж. Вейгант, Р. Ентоні, Дж. Рис та ін.

Дебіторська заборгованість є важливою частиною активів господарюючих суб'єктів. Для багатьох підприємств надання комерційного кредиту покупцям є невід'ємною умовою здійснення діяльності, важливою конкурентною перевагою, інструментом зростання продажу. Тому необхідним є проведення порівняльної характеристики обліку дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО та МСФЗ щодо визнання і класифікації дебіторської заборгованості, розкриття інформації про неї у фінансовій звітності, а також розробка рекомендацій за поданням інформації про дебіторську заборгованість у звітності з урахуванням положень МСФЗ та досвіду зарубіжних країн, які не суперечать П(С)БО та можуть бути використані в практиці

Завдання дослідження полягають у проведенні порівняльної характеристики обліку дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО та МСФЗ.

Визначення переваг та недоліків обліку дебіторської заборгованості згідно з П(С)БО та МСФЗ.

Об'єкт дослідження – це особливості обліку дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО та МСФЗ.

Предмет дослідження – це визначення переваг та недоліків обліку дебіторської заборгованості у рамках національних та міжнародних стандартів.

Проведення аналізу положень П(С)БО та МСФЗ за визначенням, оцінкою та обліком дебіторської заборгованості дозволяє виділити деякі спільні риси та відмінності. Починаючи з визначення поняття дебіторської заборгованості, треба зазначити, що МСФЗ не дає єдиного його визначення. Однак його можна сформулювати з інформації, яка наведена в МСФЗ 1 "Подання фінансової звітності", МСФЗ 8 "Чистий прибуток або збиток за період, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці", МСФЗ 11 "Будівельні контракти", МСФЗ 18 "Дохід" та МСФЗ 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка", де дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства [1].

У вітчизняній практиці визначення дебіторської заборгованості наведено в П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість", де зазначено, що дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [2]. Деякі спільні риси та відмінності обліку дебіторської заборгованості наведені в таблиці.

Таблиця

Порівняльна характеристика обліку дебіторської заборгованості за допомогою ПСБУ ТА МСФЗ

Ознака	П(С)БО	МСФЗ
1	2	3
Класифікація ДЗ	Дебіторська заборгованість за П(С)БО 2 "Баланс" та П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" ділиться на поточну і довгострокову, на сумнівну і безнадійну заборгованості [3]	Згідно з МСФЗ 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" – на ініційовану і неініційовану підприємством. Ініційована підприємством дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, створений підприємством шляхом надання товарів чи послуг прямо боржнику. Неініційовану дебіторську заборгованість класифікують як утримувану до терміну погашення, наявну для продажу або утримувану для операцій
Визнання	Моментом визнання дебіторської заборгованості у	

	звітності як активу за МСФЗ і П(С)БО є виконання двох критеріїв: імовірність отримання підприємством у майбутньому економічних вигод і достовірність визначення її суми	
Оцінка в обліку	Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю	Згідно з вимогами МСФЗ 39 дебіторська заборгованість оцінюється за собівартістю
Оцінка на дату балансу	У вітчизняній практиці на дату балансу дебіторська заборгованість оцінюється за чистою реалізаційною вартістю. Чиста реалізаційна вартість – це первісна вартість заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів	Згідно з міжнародним досвідом – за амортизованою вартістю з використанням ефективної ставки відсотка. Амортизована собівартість фінансового активу – це сума, за якою фінансовий актив оцінювали при первісному визнанні за вирахуванням будь-якого часткового списання (прямо або із застосуванням рахунку резервів) на зменшення корисності або неможливості інкасації

Закінчення таблиці

1	2	3
Порядок розкриття інформації у фінансовій звітності	За дебіторською заборгованістю наведено у П(С)БО 2 "Баланс" та П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість"	У зарубіжній практиці викладається у МСФЗ 32 "Фінансові інструменти: розкриття та подання" та МСФЗ 1 "Подання фінансової звітності"
Додаткова інформація до фінансової звітності	У примітках до фінансової звітності наводиться така інформація: перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості; перелік дебіторів і суми дебіторської заборгованості пов'язаних сторін, з виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості; склад і суми статті балансу "Інша дебіторська	Крім вимог, зазначених у МСФЗ, компанія надає будь-яку додаткову інформацію, необхідну користувачам фінансової звітності для розуміння її фінансового стану та результатів діяльності за звітний період. Склад такої інформації визначається професійним судженням керівництва, відповідального за складання даної звітності. Ці відомості є невід'ємною частиною

	заборгованість"; метод визначення величини резерву сум- нівних боргів; сума поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в розрізі її класифікації за строками непогашення	звітності і повинні відповідати фінансовому стану діяльності компанії
--	---	---

Проведене дослідження показало, що дійсно при відображенні дебіторської заборгованості відповідно до вимог П(С)БО та МСФЗ існують як спільні риси, так і відмінності.

Таким чином, підприємствам, які планують виходити на світовий ринок, співпрацювати із закордонними контрагентами, залучати іноземні інвестиції, необхідно врахувати перераховані особливості. Адаптація міжнародного досвіду щодо визнання і оцінки дебіторської заборгованості, розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності дозволить вдосконалити облікову інформацію з метою підвищення її достовірності та суттєвості для прийняття на її основі певних управлінських рішень.

Наук. керівн. Пасенко Н. С.

Література: 1. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / Голов С. Ф., Костюченко В. М. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2008. – 1008 с. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" (затверджене наказом Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.1999 р., зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс" (затверджене наказом Міністерства фінансів України № 290 від 31.03.99, зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99>. 4. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010. 5. Нашкерська Г. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи и послуги / Нашкерська Г. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 11. – С. 31–37.